

Mark- och miljööverdomstolen

Klimat- och näringslivsdepartementet

Remiss av Promemoria En mer ändamålsenlig prövning av kärntekniska anläggningar (KN2024/01912)

Sammanfattning

Mark- och miljööverdomstolen kan varken avstyrka eller tillstyrka det som föreslås i promemorian då det inte framstår som klart vad som föreslås.

Förslaget måste vid den fortsatta beredningen förtydligas och konsekvensbedömas.

Domstolen har tidigare yttrat sig över Kärnkraftsutredningens delbetänkande Ny kärnkraft i Sverige (SOU 2025:7). Den nu remitterade promemorian har tagits fram internt vid Klimat- och näringslivsdepartementet med anledning av inkomna remissynpunkter. Avsikten anges vara att förtydliga hur lagen ska förhålla sig till andra regelverk och hur prövning enligt lagen ska gå till. Av promemorian framgår emellertid att förslaget om en ny lag om principförslag för kärntekniska anläggningar som lämnades i det remitterade delbetänkandet har omarbetats i väsentliga delar. Utöver författningsförslag och författningskommentar innehåller promemorian mycket lite av förklaringar till omarbetningen.

Remisstiden överstiger knappt två veckor. Arbetssättet medför enligt Mark- och miljööverdomstolen svårigheter att skapa en tydlig bild av det remitterade underlaget och därmed också svårigheter att lämna synpunkter som kan vara behjälpliga i det fortsatta lagstiftningsarbetet. Huruvida de omarbetade förslagen tillgodoser synpunkter som lämnats av andra remissinstanser kan med den valda hanteringen inte heller bedömas.

I det yttrande som Mark- och miljööverdomstolen lämnade över delbetänkandet framhölls inledningsvis att det framstod som osäkert om de förslagen verkligen skulle bidra till utredningens huvudsakliga syfte att skapa ett effektivt och ändamålsenligt system. Mark- och miljööverdomstolen uppmärksammade i det sammanhanget bland annat otydligheten i hur de olika prövningarna förhåller sig till varandra och i det föreslagna principbeslutets innehåll och verkan.

Det kan konstateras att sådana otydligheterna kvarstår även med det nu remitterade förslaget. Ett nytt moment har tillkommit, att regeringen i en plan ska ha pekat ut ett område som är förenligt med 3 och 4 kap. miljöbalken och enskilda intressen. Planen anges vara en förutsättning för godkännande och prövningen synes ske samtidigt med prövningen av ansökan om godkännande. Hur detta kan gynna ett snabbt och tidigt besked för sökande framgår inte.

I promemorian anges att regeringens godkännande enligt den nya lagen kan sökas men att det ska vara frivilligt. Några förtydliganden av den rättsliga konsekvensen av beslutet ges inte. Inte heller framgår om och i sådana fall på vilket sätt regeringens godkännande är avsett att vara bindande i miljötillståndsprövningen. Förhållandet mellan de olika prövningarna framstår fortsatt som otydligt.

I det nya förslaget ges en möjlighet för regeringen att återkalla sitt godkännande av en kärnteknisk anläggning skulle det framkomma nya uppgifter. Möjligheten begränsas till uppgifter som hänför sig till rikets säkerhet. Det är i och för sig positivt att frågan om nya förutsättningar under processens gång uppmärksammas. Inte sällan kan uppgifter som kommer in i ett sent skede i en tillståndsprövningsprocess påverka prövningen i olika delar. Det gäller dock inte endast frågor som rör rikets säkerhet och den föreslagna möjligheten framstår som något begränsad.

Förslaget såvitt avser förhållandet mellan planen för kärntekniska anläggningar och detaljplaner (föreslagna 12 och 13 §§) är likaledes svårförståeligt. Det är svårt att tänka sig fall där en detaljplan kan ersätta regeringens plan och samrådet förenklas på det sätt som förutsätts. Det kan vidare konstateras att regeringens plan inte avser att binda kommunernas planarbete eller prövning enligt plan- och bygglagen.

Bestämmelsen som föreslås i 21 kap. 9 § miljöbalken är också svårförståelig. Det är inte självklart att domstolen, utan författningsstöd, skulle kunna erhålla yttranden från Försvarmakten och Säkerhetspolisen, såsom föreslås i författningskommentaren.

En förhållandevis stor ändring innebär att Strålskyddsmyndighetens beslut ska överklagas till mark- och miljödomstol, vilket i detta fall torde bli mark- och miljödomstolen vid Nacka tingsrätt. Enligt förslaget ska särskilda ledamöter finnas för målen. Det bör påpekas att särskilda ledamöter visserligen är domare, men de deltar främst vid avgöranden av målen. Förslaget saknar under alla förhållanden en konsekvensbeskrivning av tillkommande resursbehov, även för Mark- och miljööverdomstolens vidkommande.

Vibeke Sylten

Caroline Hedvall Klostermark

Torbjörn Johansson

Frida Göranson

.

Yttrandet har beslutats av hovrättslagmannen Vibeke Sylten, hovrättsråden Caroline Hedvall Klostermark och Frida Göranson samt tekniska rådet Torbjörn Johansson